

'Afrikaanse regeringen verwaarlozen landbouw verschrikkelijk'

Eric Tollens hekelt Afrikaans landbouwbeleid

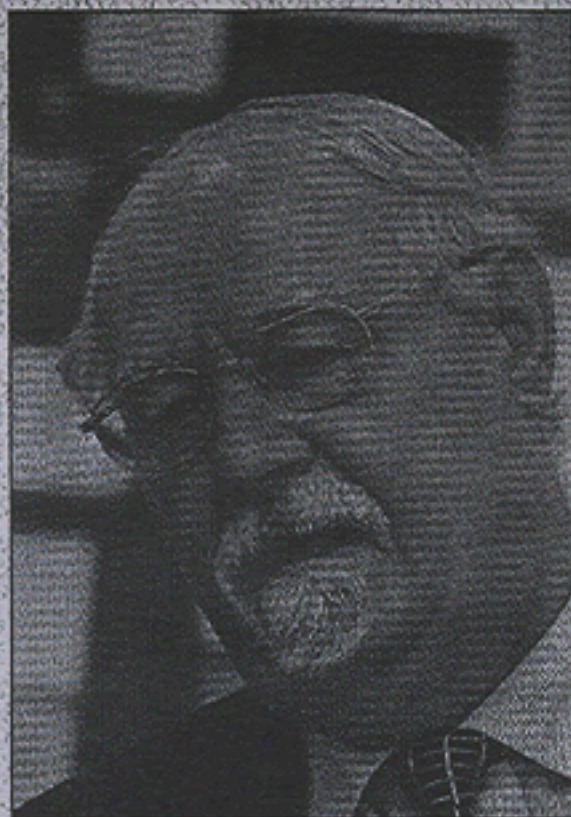
LEUVEN (tijd) - 'Het aantal hongerdoden zal in Afrika de komende vijf tot tien jaar alleen maar toenemen, vooral in Oost- en zuidelijk Afrika. Op de korte termijn is voedselhulp de enige oplossing. Maar die hulp mag niet structureel worden. Afrika moet meer investeren in landbouw, de boeren minder zwaar belasten, zorgen voor betere transportinfrastructuur. En het platteland moet meer macht krijgen.'

Eric Tollens, hoogleraar landbouw- en voedselconomie aan de Katholieke Universiteit Leuven, met Afrika en de ontwikkelingslanden als specialiteit, is hard. 'De Afrikaanse regeringen verwaarlozen de landbouw op verschrikkelijke wijze. Gemiddeld 4 procent van hun begrotingen gaat naar landbouw. In realiteit is dat zelfs maar 2 tot 3 procent. In Azië is dat 10 procent. Nochtans tekent de landbouw voor 80 procent van de tewerkstelling in Afrika en voor 30 procent van zijn bruto binnenlands product.'

Volgens de VN bedreigt honger 28 miljoen mensen in Oost-, West- en zuidelijk Afrika. Alle drie deze regio's kampen met droogte. Maar wat zijn de fundamentele oorzaken van de chronische voedselproblemen van Afrika?

Eric Tollens: 'Zoals reeds gezegd hebben de Afrikaanse regeringen amper interesse voor de landbouw. Zij focussen op industrialisatie en verwaarlozen de landbouw. Zo wordt het Congolese budget voor het ministerie van Landbouw volledig gefinancierd met ontwikkelingsgeld. De eigen middelen zijn nul.'

'De meeste Afrikaanse landen hebben, in tegenstelling tot Azië, ook geen voedselvoorraden. Zo heeft Congo slechts voor één maand voorraden. Als er dan wat misgaat met de oogst, is de honger niet ver af. Men weet dat men in geval van honger altijd te-

Eric Tollens, hoogleraar landbouw- en voedselconomie aan de KU Leuven. (Foto: Guy Puttemans)

rechtkan bij de VS of Europa. Zo zijn er in Ethiopië meer mensen werkzaam in de verdeling van de voedselhulp dan op het ministerie van Landbouw.'

Is een van de problemen ook niet dat de boeren zich geen meststoffen kunnen veroorloven?

Tollens: 'Inderdaad. In Afrika wordt gemiddeld 10 kilo meststof per hectare gebruikt tegen 200 in Azië en zelfs 300 in Nederland en België. Waarom is dat? De meststoffen zijn enorm duur. Er is weinig of geen lokale productie. Meststoffen worden ingevoerd, maar worden door de torenhoge invoerheffingen peperduur. De gebrekkige transportinfrastructuur maakt het moeilijk én duur om de meststoffen tot op het veld te krijgen. Een ton meststoffen kost uiteindelijk 400 tot 500 dollar, wat de gewone Afrikaanse boeren niet kunnen betalen.'

'De landbouw in het algemeen wordt trouwens bijzonder zwaar belast. Zo zijn er in Congo maar liefst 76 soorten taksen op de landbouw, waardoor de stimulators om in eigen land te produceren wel heel erg klein wordt en men zijn toevlucht neemt tot invoer. Door de hoge fiscaliteit verwordt de landbouw tot een informele sector, met kleine boertjes zonder enig schaalvoordeel.'

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de Afrikaanse landbouw op duurzame wijze voldoende voedsel produceert om de Afrikanen te voeden? Wat moet het Westen doen?

Tollens: 'Eenvoudige oplossingen zijn er niet. Afrika kijkt voor oplossingen bovendien te veel naar het Westen, bijvoorbeeld voor voedselhulp. Afrika beschouwt het Westen te veel als de brandweerman. Die gratispolitiek werkt niet. Afrika moet zich financieel en politiek ook zelf engageren, door meer te investeren in de landbouw. Een voorbeeld: voor elke 2 dollar die het Westen in de Afrikaanse landbouw stopt, moet Afrika ook zelf 1 dollar betalen.'

Veranderingen

Wat moet concreet veranderen?

Tollens: 'De belastingdruk op de landbouw moet dalen. Meststoffen moeten goedkoper worden. Er moet beter zaaigoed komen. De transportinfrastructuur moet verbeteren. De budgetten voor landbouw moeten stijgen. Het platteland moet meer inspraak krijgen. Er moet meer aandacht gaan naar goed bestuur. De wetenschappelijke capaciteit moet toenemen.'

Hoe ziet de toekomst op middellange termijn eruit?

Tollens: 'It's gonna get worse before it gets any better. Ik ben redelijk pessimistisch voor de komende vijf tot tien jaar. De landbouw in Afrika zal voort achteruit gaan door aids, plattelandsvlucht, klimaatverandering en bodemuitputting. Vooral voor Oost- en zuidelijk Afrika ziet de toekomst er somber uit. Voor West-Afrika is de toestand beter. Die landen worden een pak beter bestuurd. Het aantal hongerdoden zal de komende jaren toenemen, vooral bij vrouwen en kinderen, want in de Afrikaanse cultuur eten de mannen eerst. Op de korte termijn is voedselhulp de enige oplossing, maar voedselhulp mag niet structureel en duurzaam worden.'

Carl PANSAERTS